

Ο περί του Ευρωπαϊκού Χάρτη για Περιφερειακές ή Μειονοτικές Γλώσσες (Κυρωτικός) Νόμος του 1993 εκδίδεται με δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας σύμφωνα με το Άρθρο 52 του Συντάγματος.

Αριθμός 39(ΙΙΙ) του 1993

**ΝΟΜΟΣ ΚΥΡΩΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΧΑΡΤΗ
ΓΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ Ή ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ**

Η Βουλή των Αντιπροσώπων ψηφίζει ως ακολούθως:

1. Ο παρών Νόμος θα αναφέρεται ως ο περί του Ευρωπαϊκού Χάρτη για Περιφερειακές ή Μειονοτικές Γλώσσες (Κυρωτικός) Νόμος του 1993. Συνοπτικός τίτλος.
2. Στον παρόντα Νόμο— Ερμηνεία.
«Χάρτης» σημαίνει τον Ευρωπαϊκό Χάρτη για Περιφερειακές ή Μειονοτικές Γλώσσες ο οποίος ανοίχθηκε για υπογραφή στο Στρασβούργο στις 5 Νοεμβρίου 1992.
3. Με τον παρόντα Νόμο κυρώνεται ο Χάρτης του οποίου το αυθεντικό κείμενο στην αγγλική εκτίθεται στο Μέρος Ι του Πίνακα και σε ελληνική μετάφραση στο Μέρος ΙΙ αυτού: Κύρωση του Χάρτη Πίνακας Μέρος Ι Μέρος ΙΙ.
Νοείται ότι σε περίπτωση αντίφασης μεταξύ του κειμένου του Μέρους Ι και εκείνου του Μέρους ΙΙ του Πίνακα θα υπερισχύει το κείμενο που εκτίθεται στο Μέρος Ι αυτού.

ΠΙΝΑΚΑΣ
(Άρθρο 3)
ΜΕΡΟΣ Ι
EUROPEAN CHARTER
FOR REGIONAL
OR MINORITY LANGUAGES

Preamble

The member States of the Council of Europe signatory hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members, particularly for the purpose of safeguarding and realising the ideals and principles which are their common heritage;

Considering that the protection of the historical regional or minority languages of Europe, some of which are in danger of eventual extinction, contributes to the maintenance and development of Europe's cultural wealth and traditions;

Considering that the right to use a regional or minority language in private and public life is an inalienable right conforming to the principles embodied in the United Nations International Covenant on Civil and Political Rights, and according to the spirit of the Council of Europe Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms;

Having regard to the work carried out within the CSCE and in particular to the Helsinki Final Act of 1975 and the document of the Copenhagen Meeting of 1990;

Stressing the value of interculturalism and multilingualism and considering that the protection and encouragement of regional or minority languages should not be to the detriment of the official languages and the need to learn them;

Realising that the protection and promotion of regional or minority languages in the different countries and regions of Europe represent an important contribution to the building of a Europe based on the principles of democracy and cultural diversity within the framework of national sovereignty and territorial integrity;

Taking into consideration the specific conditions and historical traditions in the different regions of the European States,

Have agreed as follows:

Part I — General provisions

Article 1 — Definitions

For the purposes of this Charter:

- a. "regional or minority languages" means languages that are:
  - i. traditionally used within a given territory of a State by nationals of that State who form a group numerically smaller than the rest of the State's population; and

- ii different from the official language(s) of that State;

it does not include either dialects of the official language(s) of the State or the languages of migrants;

- b "territory in which the regional or minority language is used" means the geographical area in which the said language is the mode of expression of a number of people justifying the adoption of the various protective and promotional measures provided for in this Charter;
- c "non-territorial languages" means languages used by nationals of the State which differ from the language or languages used by the rest of the State's population but which, although traditionally used within the territory of the State, cannot be identified with a particular area thereof.

Article 2 — Undertakings

- 1 Each Party undertakes to apply the provisions of Part II to all the regional or minority languages spoken within its territory which comply with the definition in Article 1.
- 2 In respect of each language specified at the time of ratification, acceptance or approval, in accordance with Article 3, each Party undertakes to apply a minimum of thirty-five paragraphs or sub-paragraphs chosen from among the provisions of Part III of the Charter, including at least three chosen from each of the Articles 8 and 12 and one from each of the Articles 9, 10, 11 and 13.

Article 3 — Practical arrangements

- 1 Each contracting State shall specify in its instrument of ratification, acceptance or approval, each regional or minority language, or official language which is less widely used on the whole or part of its territory, to which the paragraphs chosen in accordance with Article 2, paragraph 2, shall apply.
- 2 Any Party may, at any subsequent time, notify the Secretary General that it accepts the obligations arising out of the provisions of any other paragraph of the Charter not already specified in its instrument of ratification, acceptance or approval, or that it will apply paragraph 1 of the present article to other regional or minority languages, or to other official languages which are less widely used on the whole or part of its territory.
- 3 The undertakings referred to in the foregoing paragraph shall be deemed to form an integral part of the ratification, acceptance or approval and will have the same effect as from their date of notification.

Article 4 — Existing regimes of protection

- 1 Nothing in this Charter shall be construed as limiting or derogating from any of the rights guaranteed by the European Convention on Human Rights.
- 2 The provisions of this Charter shall not affect more favourable provisions concerning the status of regional or minority languages or the legal regime of persons belonging to minorities which may exist in a Party or are provided for by relevant international bilateral or multilateral international agreements.

Article 5 — Existing obligations

Nothing in this Charter may be interpreted as implying any right to engage in any activity or perform any action in contravention of the purposes of the Charter of the United Nations or other obligations under international law, including the principle of the sovereignty and territorial integrity of States.

Article 6 — Information

The Parties undertake to see to it that the authorities, organisations and persons concerned are informed of the rights and duties established by this Charter.

Part II — Objectives and principles pursued in accordance with Article 2, paragraph 1**Article 7 — Objectives and principles**

- 1 in respect of regional or minority languages, within the territories in which such languages are used and according to the situation of each language, the Parties shall base their policies, legislation and practice on the following objectives and principles:
  - a the recognition of the regional or minority languages as an expression of cultural wealth;
  - b the respect for the geographical area of each regional or minority language in order to ensure that existing or new administrative divisions do not constitute an obstacle to the promotion of the regional or minority language in question;
  - c the need for resolute action to promote regional or minority languages in order to safeguard them;
  - d the facilitation and/or encouragement of the use of regional or minority languages, in speech and writing, in public and private life;
  - e the maintenance and development of links, in the fields covered by this Charter, between groups using a regional or minority language and other groups in the State employing a language used in identical or similar form, as well as the establishment of cultural relations with other groups in the State using different languages;
  - f the provision of appropriate forms and means for the teaching and study of regional or minority languages at all appropriate stages;
  - g the provision of facilities enabling non-speakers of a regional or minority language living in the area where it is used to learn it if they so desire;
  - h the promotion of study and research on regional or minority languages at universities or equivalent institutions;
  - i the promotion of appropriate types of transnational exchanges, in the fields covered by this Charter, for regional or minority languages used in identical or similar form in two or more States.
- 2 The Parties undertake to eliminate, if they have not yet done so, any unjustified distinction, exclusion, restriction or preference relating to the use of a regional or minority language and intended to discourage or endanger the maintenance or development of it. The adoption of

special measures in favour of regional or minority languages aimed at promoting equality between the users of these languages and the rest of the population or which take due account of their specific conditions is not considered to be an act of discrimination against the users of more widely-used languages.

- 3 The Parties undertake to promote, by appropriate measures, mutual understanding between all the linguistic groups of the country and in particular the inclusion of respect, understanding and tolerance in relation to regional or minority languages among the objectives of education and training provided within their countries and encouragement of the mass media to pursue the same objective.
- 4 In determining their policy with regard to regional or minority languages, the Parties shall take into consideration the needs and wishes expressed by the groups which use such languages. They are encouraged to establish bodies, if necessary, for the purpose of advising the authorities on all matters pertaining to regional or minority languages.
- 5 The Parties undertake to apply, *mutatis mutandis*, the principles listed in paragraphs 1 to 4 above to non-territorial languages. However, as far as these languages are concerned, the nature and scope of the measures to be taken to give effect to this Charter shall be determined in a flexible manner, bearing in mind the needs and wishes, and respecting the traditions and characteristics, of the groups which use the languages concerned.

Part III — Measures to promote the use of regional or minority languages in public life in accordance with the undertakings entered into under Article 2, paragraph 2

Article 8 — Education

- 1 With regard to education, the Parties undertake, within the territory in which such languages are used, according to the situation of each of these languages, and without prejudice to the teaching of the official language(s) of the State:
  - a
    - i to make available pre-school education in the relevant regional or minority languages; or
    - ii to make available a substantial part of pre-school education in the relevant regional or minority languages; or
    - iii to apply one of the measures provided for under i and ii above at least to those pupils whose families so request and whose number is considered sufficient; or
    - iv if the public authorities have no direct competence in the field of pre-school education, to favour and/or encourage the application of the measures referred to under i to iii above;
  - b
    - i to make available primary education in the relevant regional or minority languages; or
    - ii to make available a substantial part of primary education in the relevant regional or minority languages; or
    - iii to provide, within primary education, for the teaching of the relevant regional or minority languages as an integral part of the curriculum; or
    - iv to apply one of the measures provided for under i to iii above at least to those pupils whose families so request and whose number is considered sufficient;

- c
  - i to make available secondary education in the relevant regional or minority languages; or
  - ii to make available a substantial part of secondary education in the relevant regional or minority languages; or
  - iii to provide, within secondary education, for the teaching of the relevant regional or minority languages as an integral part of the curriculum; or
  - iv to apply one of the measures provided for under i to iii above at least to those pupils who, or where appropriate whose families, so wish in a number considered sufficient;
- d
  - i to make available technical and vocational education in the relevant regional or minority languages; or
  - ii to make available a substantial part of technical and vocational education in the relevant regional or minority languages; or
  - iii to provide, within technical and vocational education, for the teaching of the relevant regional or minority languages as an integral part of the curriculum; or
  - iv to apply one of the measures provided for under i to iii above at least to those pupils who, or where appropriate whose families, so wish in a number considered sufficient;
- e
  - i to make available university and other higher education in regional or minority languages; or
  - ii to provide facilities for the study of these languages as university and higher education subjects; or
  - iii if, by reason of the role of the State in relation to higher education institutions, sub-paragraphs i and ii cannot be applied, to encourage and/or allow the provision of university or other forms of higher education in regional or minority languages or of facilities for the study of these languages as university or higher education subjects;
- f
  - i to arrange for the provision of adult and continuing education courses which are taught mainly or wholly in the regional or minority languages; or
  - ii to offer such languages as subjects of adult and continuing education; or
  - iii if the public authorities have no direct competence in the field of adult education, to favour and/or encourage the offering of such languages as subjects of adult and continuing education;
- g to make arrangements to ensure the teaching of the history and the culture which is reflected by the regional or minority language;
- h to provide the basic and further training of the teachers required to implement those of paragraphs a to g accepted by the Party;
- i to set up a supervisory body or bodies responsible for monitoring the measures taken and progress achieved in establishing or developing the teaching of regional or minority languages and for drawing up periodic reports of their findings, which will be made public.

- 2 With regard to education and in respect of territories other than those in which the regional or minority languages are traditionally used, the Parties undertake, if the number of users of a regional or minority language justifies it, to allow, encourage or provide teaching in or of the regional or minority language at all the appropriate stages of education.

Article 9 — Judicial authorities

- 1 The Parties undertake, in respect of those judicial districts in which the number of residents using the regional or minority languages justifies the measures specified below, according to the situation of each of these languages and on condition that the use of the facilities afforded by the present paragraph is not considered by the judge to hamper the proper administration of justice:
  - a in criminal proceedings:
    - i to provide that the courts, at the request of one of the parties, shall conduct the proceedings in the regional or minority languages; and/or
    - ii to guarantee the accused the right to use his/her regional or minority language; and/or
    - iii to provide that requests and evidence, whether written or oral, shall not be considered inadmissible solely because they are formulated in a regional or minority language; and/or
    - iv to produce, on request, documents connected with legal proceedings in the relevant regional or minority language, if necessary by the use of interpreters and translations involving no extra expense for the persons concerned;
  - b in civil proceedings:
    - i to provide that the courts, at the request of one of the parties, shall conduct the proceedings in the regional or minority languages; and/or
    - ii to allow, whenever a litigant has to appear in person before a court, that he or she may use his or her regional or minority language without thereby incurring additional expense; and/or
    - iii to allow documents and evidence to be produced in the regional or minority languages, if necessary by the use of interpreters and translations;
  - c in proceedings before courts concerning administrative matters:
    - i to provide that the courts, at the request of one of the parties, shall conduct the proceedings in the regional or minority languages; and/or
    - ii to allow, whenever a litigant has to appear in person before a court, that he or she may use his or her regional or minority language without thereby incurring additional expense; and/or
    - iii to allow documents and evidence to be produced in the regional or minority languages, if necessary by the use of interpreters and translations;
  - d to take steps to ensure that the application of sub-paragraphs i and iii of paragraphs b and c above and any necessary use of interpreters and translations does not involve extra expense for the persons concerned.

- 2 The Parties undertake:
  - a not to deny the validity of legal documents drawn up within the State solely because they are drafted in a regional or minority language; or
  - b not to deny the validity, as between the parties, of legal documents drawn up within the country solely because they are drafted in a regional or minority language, and to provide that they can be invoked against interested third parties who are not users of these languages on condition that the contents of the document are made known to them by the person(s) who invoke(s) it; or
  - c not to deny the validity, as between the parties, of legal documents drawn up within the country solely because they are drafted in a regional or minority language.
- 3 The Parties undertake to make available in the regional or minority languages the most important national statutory texts and those relating particularly to users of these languages, unless they are otherwise provided.

Article 10 — Administrative authorities and public services

- 1 Within the administrative districts of the State in which the number of residents who are users of regional or minority languages justifies the measures specified below and according to the situation of each language, the Parties undertake, as far as this is reasonably possible:
  - a
    - i to ensure that the administrative authorities use the regional or minority languages; or
    - ii to ensure that such of their officers as are in contact with the public use the regional or minority languages in their relations with persons applying to them in these languages; or
    - iii to ensure that users of regional or minority languages may submit oral or written applications and receive a reply in these languages; or
    - iv to ensure that users of regional or minority languages may submit oral or written applications in these languages; or
    - v to ensure that users of regional or minority languages may validly submit a document in these languages;
  - b to make available widely-used administrative texts and forms for the population in the regional or minority languages or in bilingual versions;
  - c to allow the administrative authorities to draft documents in a regional or minority language.
- 2 In respect of the local and regional authorities on whose territory the number of residents who are users of regional or minority languages is such as to justify the measures specified below, the Parties undertake to allow and/or encourage:
  - a the use of regional or minority languages within the framework of the regional or local authority;
  - b the possibility for users of regional or minority languages to submit oral or written applications in these languages;

- c the publication by regional authorities of their official documents also in the relevant regional or minority languages;
  - d the publication by local authorities of their official documents also in the relevant regional or minority languages;
  - e the use by regional authorities of regional or minority languages in debates in their assemblies, without excluding, however, the use of the official language(s) of the State;
  - f the use by local authorities of regional or minority languages in debates in their assemblies, without excluding, however, the use of the official language(s) of the State;
  - g the use or adoption, if necessary in conjunction with the name in the official language(s), of traditional and correct forms of place-names in regional or minority languages.
- 3 With regard to public services provided by the administrative authorities or other persons acting on their behalf, the Parties undertake, within the territory in which regional or minority languages are used, in accordance with the situation of each language and as far as this is reasonably possible:
- a to ensure that the regional or minority languages are used in the provision of the service; or
  - b to allow users of regional or minority languages to submit a request and receive a reply in these languages; or
  - c to allow users of regional or minority languages to submit a request in these languages.
- 4 With a view to putting into effect those provisions of paragraphs 1, 2 and 3 accepted by them, the Parties undertake to take one or more of the following measures:
- a translation or interpretation as may be required;
  - b recruitment and, where necessary, training of the officials and other public service employees required;
  - c compliance as far as possible with requests from public service employees having a knowledge of a regional or minority language to be appointed in the territory in which that language is used.
- 5 The Parties undertake to allow the use or adoption of family names in the regional or minority languages, at the request of those concerned.

Article 11 — Media

- 1 The Parties undertake, for the users of the regional or minority languages within the territories in which those languages are spoken, according to the situation of each language, to the extent

that the public authorities, directly or indirectly, are competent, have power or play a role in this field, and respecting the principle of the independence and autonomy of the media:

- a. to the extent that radio and television carry out a public service mission:
    - i. to ensure the creation of at least one radio station and one television channel in the regional or minority languages; or
    - ii. to encourage and/or facilitate the creation of at least one radio station and one television channel in the regional or minority languages; or
    - iii. to make adequate provision so that broadcasters offer programmes in the regional or minority languages;
  - b. i. to encourage and/or facilitate the creation of at least one radio station in the regional or minority languages; or
    - ii. to encourage and/or facilitate the broadcasting of radio programmes in the regional or minority languages on a regular basis;
  - c. i. to encourage and/or facilitate the creation of at least one television channel in the regional or minority languages; or
    - ii. to encourage and/or facilitate the broadcasting of television programmes in the regional or minority languages on a regular basis;
  - d. to encourage and/or facilitate the production and distribution of audio and audiovisual works in the regional or minority languages;
  - e. i. to encourage and/or facilitate the creation and/or maintenance of at least one newspaper in the regional or minority languages; or
    - ii. to encourage and/or facilitate the publication of newspaper articles in the regional or minority languages on a regular basis;
  - f. i. to cover the additional costs of those media which use regional or minority languages, wherever the law provides for financial assistance in general for the media; or
    - ii. to apply existing measures for financial assistance also to audiovisual productions in the regional or minority languages;
  - g. to support the training of journalists and other staff for media using regional or minority languages.
2. The Parties undertake to guarantee freedom of direct reception of radio and television broadcasts from neighbouring countries in a language used in identical or similar form to a regional or minority language, and not to oppose the retransmission of radio and television broadcasts from neighbouring countries in such a language. They further undertake to ensure that no restrictions will be placed on the freedom of expression and free circulation of information in the written press in a language used in identical or similar form to a regional or minority language. The exercise of the above-mentioned freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.

2. The Parties undertake to ensure that the interests of the users of regional or minority languages are represented or taken into account within such bodies as may be established in accordance with the law with responsibility for guaranteeing the freedom and pluralism of the media.

Article 12 — Cultural activities and facilities

1. With regard to cultural activities and facilities — especially libraries, video libraries, cultural centres, museums, archives, academies, theatres and cinemas, as well as literary work and film production, vernacular forms of cultural expression, festivals and the culture industries, including *inter alia* the use of new technologies — the Parties undertake, within the territory in which such languages are used and to the extent that the public authorities are competent, have power or play a role in this field:
- a. to encourage types of expression and initiative specific to regional or minority languages and foster the different means of access to works produced in these languages;
  - b. to foster the different means of access in other languages to works produced in regional or minority languages by aiding and developing translation, dubbing, post-synchronisation and subtitling activities;
  - c. to foster access in regional or minority languages to works produced in other languages by aiding and developing translation, dubbing, post-synchronisation and subtitling activities;
  - d. to ensure that the bodies responsible for organising or supporting cultural activities of various kinds make appropriate allowance for incorporating the knowledge and use of regional or minority languages and cultures in the undertakings which they initiate or for which they provide backing;
  - e. to promote measures to ensure that the bodies responsible for organising or supporting cultural activities have at their disposal staff who have a full command of the regional or minority language concerned, as well as of the language(s) of the rest of the population;
  - f. to encourage direct participation by representatives of the users of a given regional or minority language in providing facilities and planning cultural activities;
  - g. to encourage and/or facilitate the creation of a body or bodies responsible for collecting, keeping a copy of and presenting or publishing works produced in the regional or minority languages;
  - h. if necessary, to create and/or promote and finance translation and terminological research services, particularly with a view to maintaining and developing appropriate administrative, commercial, economic, social, technical or legal terminology in each regional or minority language.
2. In respect of territories other than those in which the regional or minority languages are traditionally used, the Parties undertake, if the number of users of a regional or minority language justifies it, to allow, encourage and/or provide appropriate cultural activities and facilities in accordance with the preceding paragraph.
3. The Parties undertake to make appropriate provision, in pursuing their cultural policy abroad, for regional or minority languages and the cultures they reflect.

Article 13 — Economic and social life

1. With regard to economic and social activities, the Parties undertake, within the whole country:
  - a. to eliminate from their legislation any provision prohibiting or limiting without justifiable reasons the use of regional or minority languages in documents relating to economic or social life, particularly contracts of employment, and in technical documents such as instructions for the use of products or installations;
  - b. to prohibit the insertion in internal regulations of companies and private documents of any clauses excluding or restricting the use of regional or minority languages, at least between users of the same language;
  - c. to oppose practices designed to discourage the use of regional or minority languages in connection with economic or social activities;
  - d. to facilitate and/or encourage the use of regional or minority languages by means other than those specified in the above sub-paragraphs.
2. With regard to economic and social activities, the Parties undertake, in so far as the public authorities are competent, within the territory in which the regional or minority languages are used, and as far as this is reasonably possible:
  - a. to include in their financial and banking regulations provisions which allow, by means of procedures compatible with commercial practice, the use of regional or minority languages in drawing up payment orders (cheques, drafts, etc.) or other financial documents, or, where appropriate, to ensure the implementation of such provisions;
  - b. in the economic and social sectors directly under their control (public sector), to organise activities to promote the use of regional or minority languages;
  - c. to ensure that social care facilities such as hospitals, retirement homes and hostels offer the possibility of receiving and treating in their own language persons using a regional or minority language who are in need of care on grounds of ill-health, old age or for other reasons;
  - d. to ensure by appropriate means that safety instructions are also drawn up in regional or minority languages;
  - e. to arrange for information provided by the competent public authorities concerning the rights of consumers to be made available in regional or minority languages.

Article 14 — Transfrontier exchanges

The Parties undertake:

- a. to apply existing bilateral and multilateral agreements which bind them with the States in which the same language is used in identical or similar form, or if necessary to seek to conclude such agreements, in such a way as to foster contacts between the users of the same language in the States concerned in the fields of culture, education, information, vocational training and permanent education;

- b for the benefit of regional or minority languages, to facilitate and/or promote co-operation across borders, in particular between regional or local authorities in whose territory the same language is used in identical or similar form.

Part IV — Application of the Charter

Article 15 — Periodical reports

- 1 The Parties shall present periodically to the Secretary General of the Council of Europe, in a form to be prescribed by the Committee of Ministers, a report on their policy pursued in accordance with Part II of this Charter and on the measures taken in application of those provisions of Part III which they have accepted. The first report shall be presented within the year following the entry into force of the Charter with respect to the Party concerned, the other reports at three-yearly intervals after the first report.
- 2 The Parties shall make their reports public.

Article 16 — Examination of the reports

- 1 The reports presented to the Secretary General of the Council of Europe under Article 15 shall be examined by a committee of experts constituted in accordance with Article 17.
- 2 Bodies or associations legally established in a Party may draw the attention of the committee of experts to matters relating to the undertakings entered into by that Party under Part III of this Charter. After consulting the Party concerned, the committee of experts may take account of this information in the preparation of the report specified in paragraph 3 below. These bodies or associations can furthermore submit statements concerning the policy pursued by a Party in accordance with Part II.
- 3 On the basis of the reports specified in paragraph 1 and the information mentioned in paragraph 2, the committee of experts shall prepare a report for the Committee of Ministers. This report shall be accompanied by the comments which the Parties have been requested to make and may be made public by the Committee of Ministers.
- 4 The report specified in paragraph 3 shall contain in particular the proposals of the committee of experts to the Committee of Ministers for the preparation of such recommendations of the latter body to one or more of the Parties as may be required.
- 5 The Secretary General of the Council of Europe shall make a two-yearly detailed report to the Parliamentary Assembly on the application of the Charter.

Article 17 — Committee of experts

- 1 The committee of experts shall be composed of one member per Party, appointed by the Committee of Ministers from a list of individuals of the highest integrity and recognised competence in the matters dealt with in the Charter, who shall be nominated by the Party concerned.

2. Members of the committee shall be appointed for a period of six years and shall be eligible for reappointment. A member who is unable to complete a term of office shall be replaced in accordance with the procedure laid down in paragraph 1, and the replacing member shall complete his predecessor's term of office.
3. The committee of experts shall adopt rules of procedure. Its secretarial services shall be provided by the Secretary General of the Council of Europe.

Part V — Final provisions

Article 18

This Charter shall be open for signature by the member States of the Council of Europe. It is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 19

1. This Charter shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which five member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Charter in accordance with the provisions of Article 18.
2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Charter shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 20

1. After the entry into force of this Charter, the Committee of Ministers of the Council of Europe may invite any State not a member of the Council of Europe to accede to this Charter.
2. In respect of any acceding State, the Charter shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 21

1. Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, make one or more reservations to paragraphs 2 to 5 of Article 7 of this Charter. No other reservation may be made.
2. Any Contracting State which has made a reservation under the preceding paragraph may wholly or partly withdraw it by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall take effect on the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 22

- 1 Any Party may at any time denounce this Charter by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 23

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council and any State which has acceded to this Charter of:

- a any signature;
- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c any date of entry into force of this Charter in accordance with Articles 19 and 20;
- d any notification received in application of the provisions of Article 3, paragraph 2;
- e any other act, notification or communication relating to this Charter.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Charter.

Done at Strasbourg, this 5th day of November 1992, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe and to any State invited to accede to this Charter.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé la présente Charte.

Fait à Strasbourg, le 5 novembre 1992, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé dans les archives du Conseil de l'Europe. Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe en communiquera copie certifiée conforme à chacun des Etats membres du Conseil de l'Europe et à tout Etat invité à adhérer à la présente Charte.

For the Government
of the Republic of Austria:

Pour le Gouvernement
de la République d'Autriche:

Alois MOCK

For the Government
of the Kingdom of Belgium:

Pour le Gouvernement
du Royaume de Belgique:

For the Government
of the Republic of Bulgaria:

Pour le Gouvernement
de la République de Bulgarie:

For the Government
of the Republic of Cyprus:

Pour le Gouvernement
de la République de Chypre:

Strasbourg, le 12 novembre 1992

Alecos SHAMBOS

For the Government
of the Czech and Slovak
Federal Republic:

Pour le Gouvernement
de la République fédérative
tchèque et slovaque:

For the Government
of the Kingdom of Denmark:

Pour le Gouvernement
du Royaume de Danemark:

Marie-Louise OVERVAD

For the Government
of the Republic of Finland:

Pour le Gouvernement
de la République de Finlande:

Holger ROTKIRCH

For the Government
of the French Republic:

Pour le Gouvernement
de la République française:

For the Government
of the Federal Republic of Germany:

Pour le Gouvernement
de la République Fédérale d'Allemagne:

Helmut SCHÄFER

For the Government
of the Hellenic Republic:

Pour le Gouvernement
de la République hellénique:

For the Government
of the Republic of Hungary:

Pour le Gouvernement
de la République de Hongrie:

Géza JESZENSZKY

For the Government
of the Icelandic Republic:

Pour le Gouvernement
de la République islandaise:

For the Government
of Ireland:

Pour le Gouvernement
d'Irlande:

For the Government
of the Italian Republic:

Pour le Gouvernement
de la République italienne:

For the Government
of the Principality of Liechtenstein:

Pour le Gouvernement
de la Principauté de Liechtenstein:

Josef WOLF

For the Government
of the Grand Duchy of Luxembourg:

Pour le Gouvernement
du Grand-Duché de Luxembourg:

Jacques POOS

For the Government
of Malta:

Pour le Gouvernement
de Malte:

Guido de MARCO

For the Government
of the Kingdom of the Netherlands:

Pour le Gouvernement
du Royaume des Pays-Bas:

Johan S.L. GUALTHERIE VAN WEEZEL

For the Government
of the Kingdom of Norway:

Pour le Gouvernement
du Royaume de Norvège:

Heiga HERNES

For the Government
of the Republic of Poland:

Pour le Gouvernement
de la République de Pologne:

For the Government
of the Portuguese Republic:

Pour le Gouvernement
de la République portugaise:

For the Government
of the Republic of San Marino:

Pour le Gouvernement
de la République de Saint-Marin:

For the Government
of the Kingdom of Spain:

Pour le Gouvernement
du Royaume d'Espagne:

Javier SOLANA MADARIAGA

For the Government
of the Kingdom of Sweden:

Pour le Gouvernement
du Royaume de Suède:

For the Government
of the Swiss Confederation:

Pour le Gouvernement
de la Confédération suisse:

For the Government
of the Turkish Republic:

Pour le Gouvernement
de la République turque:

For the Government
of the United Kingdom of Great Britain
and Northern Ireland:

Pour le Gouvernement
du Royaume-Uni de Grande-Bretagne
et d'Irlande du Nord:

Certified a true copy of the sole original
document, in English and in French, de-
posited in the archives of the Council of
Europe.

Copie certifiée conforme à l'exemplaire
original unique en langues française et
anglaise, déposé dans les archives du
Conseil de l'Europe.

Strasbourg, 7 DEC. 1992

The Director of Legal Affairs
of the Council of Europe,

Le Directeur des Affaires juridiques
du Conseil de l'Europe,

Erik HARREMOES

ΜΕΡΟΣ ΙΙ**ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΓΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ
Η ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ**

(υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών στις
22 Ιουνίου 1992 κατά την 478η συνεδρία
των Αναπληρωτών Υπουργών)

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Τα Κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης που υπογράφουν το παρόν,

θεωρώντας ότι ο σκοπός του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η επίτευξη μεγαλύτερης ενότητας των μελών του, ιδιαίτερα για το σκοπό της εξασφάλισης και πραγματοποίησης των ιδανικών και αρχών που αποτελούν την κοινή τους κληρονομιά·

θεωρώντας ότι η προστασία των ιστορικών περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών της Ευρώπης, μερικές από τις οποίες βρίσκονται σε κίνδυνο τελικής εξάλειψης, συμβάλλει στη διατήρηση και ανάπτυξη του πολιτιστικού πλούτου και των παραδόσεων της Ευρώπης·

θεωρώντας ότι το δικαίωμα χρησιμοποίησης μιας περιφερειακής ή μειονοτικής γλώσσας στην ιδιωτική και δημόσια ζωή αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα, σύμφωνα με τις αρχές που ενσωματώνονται στο Διεθνές Σύμφωνο Αστικών και πολιτικών Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, και σύμφωνα με το πνεύμα της Σύμβασης για την Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και Βασικών Ελευθεριών του Συμβουλίου της Ευρώπης·

Έχοντας λάβει υπόψη το έργο που επιτελέστηκε εντός των πλαισίων της ΔΑΣΕ και ιδιαίτερα της Τελικής Πρόξης του Ελσίνκι του 1975 και του Εγγράφου της Συνάντησης της Κοπεγχάγης του 1990·

Τονίζοντας την αξία του διοπολιτισμού και της πολυγλωσσίας και θεωρώντας ότι η προστασία και ενθάρρυνση περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών δεν θα έπρεπε να είναι προς βλάβη των επίσημων γλωσσών και της ανάγκης εκμάθησής τους·

Αντιλαμβανόμενα ότι η προστασία και προώθηση περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών στις διάφορες χώρες και περιοχές της Ευρώπης αντιπροσωπεύουν μία σημαντική συμβολή στην οικοδόμηση μιας Ευρώπης βασισμένης στις αρχές της δημοκρατίας και πολιτιστικής ποικιλίας εντός του πλατιού εθνικής κυριαρχίας και εδαφικής ακεραιότητας.

Λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες και ιστορικές παραδόσεις στις διάφορες περιφέρειες των Ευρωπαϊκών Κρατών,

Έχουν συμφωνήσει ως ακολούθως:

ΜΕΡΟΣ 1

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Ορισμοί

Για τους σκοπούς του Χάρτη αυτού:

- α. ο όρος "περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες" σημαίνει γλώσσες οι οποίες
  - i. χρησιμοποιούνται παραδοσιακά εντός δεδομένης περιοχής ενός Κράτους από υπηκόους του Κράτους αυτού οι οποίοι αποτελούν ομάδα αριθμητικά μικρότερη από τον υπόλοιπο πληθυσμό του Κράτους, και
  - ii. διαφορετικές από την(ις) επίσημη(ες) γλώσσα(ες) του Κράτους αυτού·
 αυτός δεν περιλαμβάνει ούτε διαλέκτους της(ων) επίσημη(ων) γλώσσα(ων) του Κράτους ούτε τις γλώσσες των απόδημων·
- β. "περιοχή στην οποία χρησιμοποιείται η περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα" σημαίνει τη γεωγραφική περιοχή στην οποία η πιο πάνω γλώσσα αποτελεί τον τρόπο έκφρασης αριθμού προσώπων που δικαιολογεί την υιοθέτηση των διαφόρων προστατευτικών και μέτρων προώθησης που προβλέπονται στο Χάρτη αυτό·
- γ. "μη τοπικές γλώσσες" σημαίνει γλώσσες οι οποίες χρησιμοποιούνται από

υπήκοους του Κράτους και διαφέρουν από τη γλώσσα ή τις γλώσσες που χρησιμοποιούνται από τον υπόλοιπο πληθυσμό του Κράτους αλλά οι οποίες, αν και χρησιμοποιούνται παραδοσιακά εντός της επικράτειας του Κράτους, δεν δύνανται να ταυτιστούν σε σχέση με ορισμένη περιοχή αυτού.

Άρθρο 2

Υποχρεώσεις

1. Κάθε Μέρος αναλαμβάνει να εφαρμόσει τις διατάξεις του Μέρους II σε όλες τις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες οι οποίες ομιλούνται εντός της επικράτειάς του και συμπεριλαμβάνονται προς τον ορισμό του Άρθρου 1.
2. Αναφορικά με κάθε γλώσσα που καθορίζεται κατά το χρόνο της επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης, σύμφωνα με το Άρθρο 3, κάθε Μέρος αναλαμβάνει να εφαρμόσει κατ'ελάχιστο βαθμό τριάντα πέντε παραγράφους ή υποπαραγράφους επιλεγμένες μεταξύ των διατάξεων του Μέρους III του Χάρτη, (περιλαμβανομένων τουλάχιστον τριών επιλεγμένων από καθένα από τα Άρθρα 8 και 12 και μίας από καθένα από τα Άρθρα 9, 10, 11 και 13.

Άρθρο 3

Πρακτικές Διευθετήσεις

1. Κάθε συμβαλλόμενο Κρατος καθορίζει, στο έγγραφο επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης του, κάθε περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα, ή επίσημη γλώσσα η οποία χρησιμοποιείται λιγότερο ευρέως σε ολόκληρη ή μέρος της επικράτειας του, στην οποία εφαρμόζονται οι παράγραφοι που επιλέγονται σύμφωνα με το Άρθρο 2, παράγραφος 2.
2. Κάθε Μέρος δύναται κατά οποιοδήποτε μεταγενέστερο χρόνο, να γνωστοποιήσει στο Γενικό Γραμματέα ότι αποδέχεται τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από τις διατάξεις οποιασδήποτε άλλης παραγράφου του Χάρτη, η οποία δεν έχει ήδη καθοριστεί στο έγγραφο επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης του ή ότι θα εφαρμόζει την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού σε άλλες περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες ή σε άλλες επίσημες γλώσσες οι οποίες χρησιμοποιούνται λιγότερο ευρέως σε ολόκληρη ή μέρος της επικράτειάς του.

3. Οι υποχρεώσεις που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο θεωρούνται ότι αποτελούν ενίοτε μέρος της επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης και θα έχουν την ίδια ισχύ από την ημερομηνία της γνωστοποίησής τους.

Άρθρο 4

Υφιστάμενα Καθεστώτα Προστασίας

1. Καμία διάταξη του Χάρτη αυτού δεν θα ερμηνεύεται ότι περιορίζει ή αναιρεί οποιοδήποτε από τα δικαιώματα που διασφαλίζονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
2. Οι διατάξεις του Χάρτη αυτού δεν επηρεάζουν οποιοδήποτε περισσότερα ευνοϊκές διατάξεις που αφορούν το καθεστώς περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών ή το νομικό καθεστώς προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες οι οποίες δυνατό να υπάρχουν σε Μέρος ή προβλέπονται από σχετικές διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες.

Άρθρο 5

Υφιστάμενες Υποχρεώσεις

Καμία διάταξη του Χάρτη αυτού δεν δύναται να ερμηνευτεί ότι συνεπάγεται οποιοδήποτε δικαίωμα ανάληψης οποιοδήποτε δραστηριότητας ή διενέργειας οποιοσδήποτε πράξης κατά παράβαση των σκοπών του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών ή άλλων υποχρεώσεων βάσει διεθνούς δικαίου, περιλαμβανομένης της αρχής της κυριαρχίας και εδαφικής ακεραιότητας των Κρατών.

Άρθρο 6

Πληροφόρηση

Τα Μέρη αναλαμβάνουν να φροντίσουν όπως οι αρχές, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που ενδιαφέρονται πληροφορούνται τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που καθιερώνονται από το Χάρτη αυτό.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΠΟΥ ΕΠΙΔΙΩΚΟΝΤΑΙ ΣΥΜΦΩΝΑ
ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 2, ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ 1Άρθρο 7

Σκοποί και αρχές

1. Αναφορικά με περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες, εντός των περιοχών όπου χρησιμοποιούνται τέτοιες γλώσσες και σύμφωνα με την κατάσταση κάθε γλώσσας, τα Μέρη βραβίζουν τις πολιτικές, νομοθεσία και πρακτική στους ακόλουθους σκοπούς και αρχές:

α. την αναγνώριση των περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών ως έκφραση πολιτιστικού πλούτου·

β. το σεβασμό της γεωγραφικής περιοχής κάθε περιφερειακής ή μειονοτικής γλώσσας με σκοπό να διασφαλιστεί ότι υφιστάμενες ή νέες διοικητικές αποφάσεις δεν συνιστούν εμπόδιο στην προώθηση της υπό συζήτηση περιφερειακής ή μειονοτικής γλώσσας·

γ. την ανάγκη λήψης ενέργειας για προώθηση περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών με σκοπό τη διασφάλισή τους·

δ. τη διευκόλυνση και την ενθάρρυνση της χρησιμοποίησης περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών, στο προφορικό και γραπτό λόγο, στην ιδιωτική και δημόσια ζωή·

ε. τη διατήρηση και ανάπτυξη δεσμών, στους τομείς που καλύπτονται από το Χάρτη αυτό, μεταξύ ομάδων που χρησιμοποιούν μια περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα και άλλων ομάδων του Κράτους που μεταχειρίζονται γλώσσα η οποία χρησιμοποιείται σε συναφή ή παρόμοιο τύπο, καθώς επίσης και την εγκαθίδρυση πολιτιστικών σχέσεων με άλλες ομάδες του Κράτους που χρησιμοποιούν διαφορετικές γλώσσες·

στ. την πρόβλεψη κατάλληλων τύπων και μέσων για τη διδασκαλία και μελέτη περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών σε όλα τα κατάλληλα στάδια·

ζ. την παροχή διευκολύνσεων που να καθιστούν ικανά πρόσωπα τα οποία δεν

μιλούν την περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα τα οποία όμως κατοικούν στην περιοχή όπου αυτή χρησιμοποιείται, να τη μάθουν αν το επιθυμούν.

η. την προώθηση μελέτης και έρευνας για περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες σε πανεπιστήμια ή ισοτίμα ιδρύματα.

θ. την προώθηση κατάλληλων τύπων διακριτικών ανταλλαγών, στους τομείς που καλύπτονται από το Χάρτη αυτό, για περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες που χρησιμοποιούνται σε συναφή ή παρόμοιο τύπο σε δύο ή περισσότερα Κράτη.

2. Τα Μέρη αναλαμβάνουν να περιορίσουν, αν δεν έχουν ήδη πράξει τούτο, οποιαδήποτε αδικαιολόγητη διάκριση, εξαίρεση, περιορισμό ή προτίμηση που σχετίζεται με τη χρησιμοποίηση μιας περιφερειακής ή μειονοτικής γλώσσας και που αποσκοπεί στο να αποθαρρύνει ή θέσει σε κίνδυνο τη διατήρηση ή ανάπτυξη μιας περιφερειακής ή μειονοτικής γλώσσας. Η υιοθέτηση ειδικών μέτρων υπέρ περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών τα οποία σκοπεύουν στην προώθηση της ισοτιμίας μεταξύ των προσώπων που χρησιμοποιούν τις γλώσσες αυτές και του υπόλοιπου πληθυσμού ή τα οποία λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες αυτών δεν θεωρείται ως πράξη διάκρισης εναντίον προσώπων που χρησιμοποιούν γλώσσες με ευρύτερη χρήση.

3. Τα Μέρη αναλαμβάνουν να προωθήσουν, με κατάλληλα μέτρα, αμοιβαία κατανόηση μεταξύ όλων των γλωσσικών ομάδων της χώρας και ιδιαίτερα τη συμπερίληψη του σεβασμού, κατανόησης, και ανοχής σε σχέση με περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες μεταξύ των σκοπών της παιδείας και εκπαίδευσης που παρέχεται στις χώρες τους και ενθάρρυνση των μέσων μαζικής επικοινωνίας να ακολουθούν τον ίδιο σκοπό.

4. Αποφασίζοντας την πολιτική τους αναφορικά με περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες, τα Μέρη λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες και επιθυμίες που εκφράζονται από τις ομάδες οι οποίες χρησιμοποιούν τέτοιες γλώσσες. Ενθαρρύνονται να ιδρύουν οργανισμούς, αν αυτό είναι αναγκαίο, για το σκοπό παροχής συμβουλών προς τις αρχές για όλα τα θέματα που αναφέρονται σε περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες.

5. Τα Μέρη αναλαμβάνουν να εφαρμόζουν, ανάλογα, τις αρχές που αναγράφονται στις παραγράφους 1 έως 4 πιο πάνω σε μη τοπικές γλώσσες. Εντούτοις, σε όση έκταση οι γλώσσες αυτές είναι σχετικές, η φύση και ο

σκοπός των μέτρων που πρόκειται να ληφθούν να θέση σε ισχύ του παρόντος Χάρτη αποφασίζοντας κατά ευέλικτο τρόπο, αφού ληφθούν υπόψη οι ανάγκες και επιθυμίες, και αφού τύχουν σεβασμού οι παραδόσεις και τα χαρακτηριστικά των ομάδων οι οποίες χρησιμοποιούν τις σχετικές γλώσσες.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ Η ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΣΤΗ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΖΩΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ
ΠΟΥ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 2,
ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 2

Άρθρο 8

Εκπαίδευση

1. Αναφορικά με την εκπαίδευση, τα Μέρη αναλαμβάνουν, εντός της περιοχής όπου χρησιμοποιούνται τέτοιες γλώσσες, σύμφωνα με την κατάσταση καθεμιάς από τις γλώσσες αυτές, και με την επιφύλαξη της διδασκαλίας της(ων) επίσημης(ων) γλώσσας(ων) του Κράτους, να:
  - α.
    - i. καθιστούν διαθέσιμη προσχολική εκμάθηση των σχετικών περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών· ή
    - ii. καθιστούν διαθέσιμο ουσιαστικό μέρος προσχολικής εκμάθησης των σχετικών περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών· ή
    - iii. εφαρμόζουν ένα από τα μέτρα που προβλέπονται βάσει των (i) και (ii) πιο πάνω τουλάχιστο για εκείνους τους μαθητές των οποίων οι οικογένειες το συζητούν και των οποίων ο αριθμός θεωρείται επαρκής· ή
    - iv. αν οι δημόσιες αρχές δεν έχουν άμεση αρμοδιότητα στον τομέα της προσχολικής εκπαίδευσης, ευνοούν και/ή ενθαρρύνουν την εφαρμογή των μέτρων που αναφέρονται βάσει των (i) έως (iii) πιο πάνω·
  - β.
    - i. καθιστούν διαθέσιμη στοιχειώδη εκπαίδευση στις σχετικές περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες· ή

- ii. καθιστούν διαθέσιμο ουσιαστικό μέρος της στοιχειώδους εκπαίδευσης στις σχετικές περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες· ή
  - iii. προβλέπουν, στα πλαίσια της στοιχειώδους εκπαίδευσης, για τη διδασκαλία των σχετικών περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών ως ενισχύο μέρος του προγράμματος σπουδών· ή
  - iv. εφαρμόζουν ένα από τα μέτρα που προβλέπονται βάσει των (i) έως (iii) πιο πάνω, τουλάχιστο για εκείνους τους μαθητές των οποίων οι οικογένειες το ζητούν σχετικά και των οποίων ο αριθμός θεωρείται επαρκής·
- γ.
- i. καθιστούν διαθέσιμη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στις σχετικές περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες· ή
  - ii. καθιστούν διαθέσιμο ουσιαστικό μέρος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στις σχετικές περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες· ή
  - iii. προβλέπουν στα πλαίσια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, για τη διδασκαλία των σχετικών περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών ως ενισχύο μέρος του προγράμματος σπουδών· ή
  - iv. εφαρμόζουν ένα από τα μέτρα που προβλέπονται βάσει των (i) έως (iii) πιο πάνω, τουλάχιστο για εκείνους τους μαθητές οι οποίοι, ή, ανάλογα, των οποίων οι οικογένειες, το επιθυμούν σε αριθμό που θεωρείται επαρκής·
- δ.
- i. καθιστούν διαθέσιμη τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση στις σχετικές περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες· ή
  - ii. καθιστούν διαθέσιμο ουσιαστικό μέρος τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης στις σχετικές περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες· ή
  - iii. προβλέπουν, στα πλαίσια της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, για τη διδασκαλία των σχετικών περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών· ή

- iv. εφαρμόζουν ένα από τα μέτρα που προβλέπονται βάσει των (i) έως (iii) πιο πάνω τουλάχιστο για εκείνους τους μαθητές οι οποίοι ή, ανάλογα, των οποίων οι οικογένειες, το επιθυμούν σε αριθμό που θεωρείται επαρκής·
- ε. i. καθιστούν διαθέσιμη πανεπιστημιακή και άλλη ανώτερη παιδεία σε περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες· ή
- ii. παρέχουν διευκολύνσεις για τη μελέτη των γλωσσών αυτών ως θέματα πανεπιστημίου και ανώτερης παιδείας· ή
- iii. αν, εξαιτίας του ρόλου του Κράτους σχετικά με τα ιδρύματα ανώτερης παιδείας, οι υποπαράγραφοι i και ii δεν δύνανται να εφαρμοστούν, ενθαρρύνουν και/ή επιτρέπουν την παροχή πανεπιστημιακής και ανώτερης εκπαίδευσης σε περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες ή διευκολύνσεις για τη μελέτη των γλωσσών αυτών ως θέματα πανεπιστημίου ή ανώτερης παιδείας·
- στ. i. διευθετούν για την παροχή συνεχών σειρών εκμάθησης για ενήλικες τα οποία διδάσκονται κυρίως ή καθ' ολοκληρία στις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες· ή
- ii. προσφέρουν τέτοιες γλώσσες ως θέματα συνεχούς εκμάθησης για ενήλικους· ή
- iii. αν οι δημόσιες αρχές δεν έχουν άμεση αρμοδιότητα στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων, ευνοούν, και/ή ενθαρρύνουν την προσφορά τέτοιων γλωσσών ως θέματα συνεχούς εκπαίδευσης ενηλίκων·
- ζ. προβαίνουν σε διευθετήσεις για διασφάλιση της διδασκαλίας της ιστορίας και του πολιτισμού που αντανάκλαται από την περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα·
- η. παρέχουν τη βασική και περαιτέρω εκπαίδευση των δασκάλων από τους οποίους απαιτείται να εκτελέσουν εκείνα από τις παραγράφους (α) έως (ζ) που γίνονται αποδεκτά από το Μέρος·
- θ. συστήνουν σώμα επιθεώρησης ή σώματα υπεύθυνα για έλεγχο των μέτρων που

λαμβάνονται και της πρόδου που επιτυγχάνεται στην καθιέρωση ή ανάπτυξη της διδασκαλίας περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών και για σύνταξη περιοδικών εκθέσεων των ευρημάτων τους, τα οποία δημοσιεύονται.

2. Αναφορικά με την εκπαίδευση και σε σχέση με περιοχές άλλες από αυτές όπου οι περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες χρησιμοποιούνται παραδοσιακά, τα Μέρη υποχρεούνται, αν ο αριθμός των προσώπων που χρησιμοποιούν μία περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα το δικαιολογεί, να επιτρέπουν, ενθαρρύνουν ή παρέχουν διδασκαλία στην ή της περιφερειακής ή μειονοτικής γλώσσας σε όλα τα κατάλληλα επίπεδα εκπαίδευσης.

Άρθρο 9

Δικαστικές αρχές

1. Τα Μέρη αναλαμβάνουν, σε σχέση με εκείνες τις δικαστικές περιοχές όπου ο αριθμός των κατοίκων που χρησιμοποιούν τις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες δικαιολογούν τα μέτρα που καθορίζονται πιο κάτω, σύμφωνα με την κατάσταση καθενιάς από τις γλώσσες αυτές και υπό τον όρο ότι η χρησιμοποίηση των διευκολύνσεων που παρέχονται από την παράγραφο αυτή δεν θεωρείται από το δικαστή ότι εμποδίζει την καλή απονομή της δικαιοσύνης:

α. σε ποινική διαδικασία:

- i. να προβλέπουν ότι τα δικαστήρια, μετά από αίτημα ενός από τα μέρη, θα διεξάγουν τη διαδικασία στις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες, και/ή
- ii. να εγγυώνται το δικαίωμα του κατηγορουμένου να χρησιμοποιεί την περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα του/της· και/ή
- iii. να προβλέπουν ότι αιτήματα και μαρτυρία, είτε γραπτά είτε προφορικά, δεν θα θεωρούνται απαράδεκτα μόνο επειδή είναι διατυπωμένα σε περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα· και/ή
- iv. να προσδούν, μετά από αίτημα, έγγραφα που σχετίζονται με νομική διαδικασία στη σχετική περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα,

αν είναι απαραίτητο με τη χρησιμοποίηση διερμηνέων και μεταφράσεων που δεν συνεπάγονται επιπρόσθετες δαπάνες για τα πρόσωπα που αφορούν·

β. σε αστική διαδικασία:

- i. να προβλέπουν ότι τα δικαστήρια, μετά από αίτημα ενός από τα μέρη, θα διεξάγουν τη διαδικασία στις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες· και/ή
- ii. να επιτρέπουν, οποτεδήποτε διάδικος πρέπει να εμφανιστεί προσωπικά ενώπιον δικαστηρίου, όπως αυτός ή αυτή δύναται να χρησιμοποιεί την περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα του ή της χωρίς να προκύπτουν πρόσθετες δαπάνες· και/ή
- iii. να επιτρέπουν να προσάγονται έγγραφα και μαρτυρία στις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες,

αν είναι απαραίτητο με τη χρησιμοποίηση διερμηνέων και μεταφράσεων·

γ. σε διαδικασία ενώπιον δικαστηρίων που αφορά διοικητικά θέματα:

- i. να προβλέπουν ότι τα δικαστήρια, μετά από αίτημα ενός από τα μέρη, θα διεξάγουν τη διαδικασία στις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες· και/ή
- ii. να επιτρέπουν, οποτεδήποτε διάδικος πρέπει να εμφανιστεί προσωπικά ενώπιον δικαστηρίου, όπως αυτός ή αυτή δύναται να χρησιμοποιεί την περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα του ή της χωρίς να προκύπτουν πρόσθετες δαπάνες· και/ή
- iii. να επιτρέπουν να προσάγονται έγγραφα και μαρτυρία στις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες,

αν είναι απαραίτητο με τη χρησιμοποίηση διερμηνέων και μεταφράσεων·

δ. να λαμβάνουν μέτρα για διασφάλιση του ότι η εφαρμογή των υποπαράγραφων (i) και (iii) των παραγράφων (β) και (γ) πιο πάνω και οποιοδήποτε απαραίτητη χρησιμοποίηση διερμηνέων και μεταφράσεων δεν συνεπάγονται

επιπρόσθετες δαπάνες για τα πρόσωπα που αφορούν.

2. Τα Μέρη υποχρεούνται:

α. να μην αρνούνται την εγκυρότητα νομικών εγγράφων που συντάσσονται εντός του Κράτους μόνο επειδή αυτά είναι γραμμένα σε περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα· ή

β. να μην αρνούνται την εγκυρότητα, μεταξύ των μερών, νομικών εγγράφων που συντάσσονται εντός της χώρας μόνο επειδή είναι γραμμένα σε περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα, και να προβλέπουν ότι είναι δυνατό να γίνεται επίκληση αυτών εναντίον ενδιαφερομένων τρίτων μερών που δεν χρησιμοποιούν τις γλώσσες αυτές υπό τον όρο ότι το περιεχόμενο του εγγράφου γνωστοποιείται σε αυτά από το(α) πρόσωπο(α) που τα επικολείται(ούνται)· ή

γ. να μην αρνούνται την εγκυρότητα, μεταξύ των μερών, νομικών εγγράφων που συντάσσονται εντός της χώρας μόνο επειδή είναι γραμμένα σε περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα..

3. Τα Μέρη αναλαμβάνουν να καθιστούν διαθέσιμο στις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες τα πιο σημαντικά εθνικά νομοθετικά κείμενα και αυτά που σχετίζονται ειδικότερα με πρόσωπα που χρησιμοποιούν τις γλώσσες αυτές, εκτός αν αυτά παρέχονται διαφορετικά.

Άρθρο 10

Διοικητικές αρχές και δημόσιες υπηρεσίες

1. Εντός των διοικητικών περιοχών του Κράτους στο οποίο ο αριθμός των κατοίκων που χρησιμοποιούν περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες δικαιολογεί τα μέτρα που καθορίζονται πιο κάτω και σύμφωνα με την κατάσταση κάθε γλώσσας, τα Μέρη υποχρεούνται σε όση έκταση αυτό είναι εύλογα δυνατό, να:

α. i. εξασφαλίζουν ότι οι διοικητικές αρχές χρησιμοποιούν τις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες· ή

ii. εξασφαλίζουν ότι όσοι από τους υπαλλήλους τους ευρίσκονται σε επαφή με το κοινό χρησιμοποιούν τις περιφερειακές ή μειονοτικές

γλώσσες στις σχέσεις τους με πρόσωπα που απευθύνονται σε αυτούς στις γλώσσες αυτές· ή

iii. εξασφαλίζουν ότι πρόσωπα που χρησιμοποιούν περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες δύνανται να υποβάλλουν προφορικές ή γραπτές αιτήσεις και να λαμβάνουν απαντήσεις στις γλώσσες αυτές· ή

iv. εξασφαλίζουν ότι πρόσωπα που χρησιμοποιούν περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες δύνανται να υποβάλλουν προφορικές ή γραπτές αιτήσεις στις γλώσσες αυτές·

v. εξασφαλίζουν ότι πρόσωπα που χρησιμοποιούν περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες δύνανται έγκυρα να υποβάλουν έγγραφο στις γλώσσες αυτές·

β. καθιστούν διαθέσιμα για τον πληθυσμό διοικητικά κείμενα και τύπους που χρησιμοποιούνται ευρέως, στις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες ή σε διγλώσσες εκδόσεις·

γ. επιτρέπουν στις διοικητικές αρχές να συντάσσουν έγγραφα σε περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα.

2. Αναφορικά με τοπικές και περιφερειακές αρχές στην περιοχή των οποίων ο αριθμός των κατοίκων που χρησιμοποιούν περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες είναι τέτοιος που να δικαιολογεί τα μέτρα που καθορίζονται πιο κάτω, τα Μέρη υποχρεούνται να επιτρέψουν και/ή ενθαρρύνουν:

α. τη χρησιμοποίηση περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών εντός του πλαισίου της περιφερειακής ή τοπικής αρχής·

β. τη δυνατότητα των προσώπων που χρησιμοποιούν περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες να υποβάλλουν προφορικές ή γραπτές αιτήσεις στις γλώσσες αυτές·

γ. τη δημοσίευση από περιφερειακές αρχές των επίσημων εγγράφων τους επίσης στις σχετικές περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες·

δ. τη δημοσίευση από τοπικές αρχές των επίσημων εγγράφων τους επίσης στις

σχετικές περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες·

ε. τη χρησιμοποίηση από περιφερειακές αρχές περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών σε συζητήσεις στις συνελεύσεις τους, χωρίς να εξαιρείται, εντούτοις, η χρησιμοποίηση της(ων) επίσημης(ων) γλώσσας(ων) του Κράτους·

στ. τη χρησιμοποίηση από τοπικές αρχές περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών σε συζητήσεις στις συνελεύσεις τους, χωρίς να εξαιρείται, εντούτοις, η χρησιμοποίηση της(ων) επίσημης(ων) γλώσσας(ων) του Κράτους·

ζ. τη χρησιμοποίηση ή υιοθέτηση, αν είναι απαραίτητο σε συνδυασμό με το όνομα της(ων) επίσημης(ων) γλώσσας(ων), παραδοσιακών και αρχαίων τύπων τοπωνυμιών σε περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες.

3. Αναφορικά με δημόσιες υπηρεσίες που παρέχονται από τις διοικητικές αρχές ή άλλα πρόσωπα που ενεργούν για λογαριασμό τους, τα Μέρη υποχρεούνται, εντός της περιοχής όπου χρησιμοποιούνται οι περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες, σύμφωνα με την κατάσταση κάθε γλώσσας και σε όση έκταση αυτό είναι εύλογα δυνατό, να:

α. εξασφαλίζουν ότι οι περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες χρησιμοποιούνται στην παροχή της υπηρεσίας· ή

β. επιτρέπουν σε πρόσωπα που χρησιμοποιούν περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες να υποβάλλουν αίτημα και να λαμβάνουν απάντηση στις γλώσσες αυτές· ή

γ. επιτρέπουν σε πρόσωπα που χρησιμοποιούν περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες να υποβάλλουν αίτημα στις γλώσσες αυτές.

4. Με την προοπτική της θέσης σε ισχύ των διατάξεων των παραγράφων 1, 2 και 3, τις οποίες έχουν δεκτεί, τα Μέρη υποχρεούνται να λάβουν ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα μέτρα:

α. μετάφραση ή διερμηνεία όπως δυνατό να ζητηθεί·

β. πρόσληψη και, όπου αυτό είναι απαραίτητο, εκπαίδευση των υπαλλήλων και των άλλων εργοδοτούμενων στη δημόσια υπηρεσία·

γ. συμμόρφωση, σε όση έκταση αυτό είναι δυνατό, με αιτήματα από εργοδοτούμενους στη δημόσια υπηρεσία οι οποίοι γνωρίζουν μία περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα, να διορίζονται στην περιοχή όπου χρησιμοποιείται η γλώσσα αυτή.

5. Τα Μέρη υποχρεούνται να επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση ή υιοθέτηση οικογενειακών ονομάτων στις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες, μετά από αίτημα αυτών που ενδιαφέρονται.

Άρθρο 11

Μέσα ενημέρωσης

1. Τα Μέρη αναλαμβάνουν, για τα πρόσωπα που χρησιμοποιούν περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες εντός των περιοχών όπου οι γλώσσες αυτές μιλούνται, σύμφωνα με τον τόπο κάθε γλώσσας, στην έκταση που οι δημόσιες αρχές, άμεσα ή έμμεσα είναι αρμόδιες, έχουν εξουσία ή παίζουν κάποιο ρόλο στον τομέα αυτό, και αναφορικά με την αρχή της ανεξαρτησίας και αυτονομίας των μέσων ενημέρωσης:

α. στην έκταση που το ραδιόφωνο και η τηλεόραση επιτελούν αποστολή δημόσιες υπηρεσίες:

i. να εξασφαλίζουν τη δημιουργία τουλάχιστον ενός ραδιοφωνικού σταθμού και ενός τηλεοπτικού καναλιού στις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες, ή

ii. να ενθαρρύνουν και/ή διευκολύνουν τη δημιουργία τουλάχιστον ενός ραδιοφωνικού σταθμού και ενός τηλεοπτικού καναλιού στις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες, ή

iii. να προβαίνουν σε επαρκή πρόνοια έτσι ώστε οι μεταδότες ραδιοφωνικών εκπομπών να προσφέρουν προγράμματα σε περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες.

β. i. να ενθαρρύνουν και/ή διευκολύνουν τη δημιουργία τουλάχιστον ενός ραδιοφωνικού σταθμού στις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες, ή

- ii. να ενθαρρύνουν και/ή διευκολύνουν την εκπομπή ραδιοφωνικών προγραμμάτων στις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες σε τακτική βάση·
  - γ.
    - i. να ενθαρρύνουν και/ή διευκολύνουν τη δημιουργία τουλάχιστον ενός τηλεοπτικού καναλιού στις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες· ή
    - ii. να ενθαρρύνουν και/ή διευκολύνουν την εκπομπή τηλεοπτικών προγραμμάτων σε περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες σε τακτική βάση·
  - δ. να ενθαρρύνουν και/ή διευκολύνουν την παραγωγή και διανομή ακουστικών και οπτικο-ακουστικών έργων σε περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες·
  - ε.
    - i. να ενθαρρύνουν και/ή διευκολύνουν τη δημιουργία και/ή διατήρηση τουλάχιστον μιας εφημερίδας στις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες· ή
    - ii. να ενθαρρύνουν και/ή διευκολύνουν τη δημοσίευση άρθρων εφημερίδων στις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες σε τακτική βάση·
  - στ.
    - i. να καλύπτουν το πρόσθετο έξοδα εκείνων των μέσων ενημέρωσης που χρησιμοποιούν περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες, όπου ο νόμος προνοεί για οικονομική βοήθεια γενικά για τα μέσα ενημέρωσης· ή
    - ii. να εφαρμόζουν υφιστάμενα μέτρα για οικονομική βοήθεια επίσης σε οπτικοακουστικές παραγωγές σε περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες·
  - ζ. να υποστηρίζουν την εκπαίδευση δημοσιογράφων και άλλου προσωπικού των μέσων ενημέρωσης που χρησιμοποιούν περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες.
2. Τα Μέρη αναλαμβάνουν να εγγυηθούν την ελευθερία της άμεσης λήψης ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών από γειτονικές χώρες σε γλώσσα που χρησιμοποιείται σε πανομοιότυπο ή παρόμοιο τύπο περιφερειακής ή μειονοτικής γλώσσας, και να μην αντιτίθενται σε αναμετάδοση ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών από γειτονικές χώρες σε τέτοια γλώσσα. Αυτά αναλαμβάνουν περαιτέρω να εξασφαλίσουν ότι δεν θα τεθούν περιορισμοί στην

ελευθερία έκφρασης και ελεύθερη κυκλοφορία πληροφοριών στον έντυπο τύπο σε γλώσσα που χρησιμοποιείται σε πανομοιότυπο ή παρόμοιο τύπο περιφερειακής ή μειονοτικής γλώσσας. Η άσκηση των προαναφερθέντων ελευθεριών, εφόσον φέρει μαζί της καθήκοντα και ευθύνες, δύναται να υπόκειται σε τέτοιες διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή ποινές όπως περιγράφονται στο νόμο και είναι απαραίτητοι σε μια δημοκρατική κοινωνία, προς τα συμφέροντα της εθνικής ασφάλειας, εδαφικής ακεραιότητας ή δημόσιας ασφάλειας, για την πρόληψη της αταξίας ή του εγκλήματος, για την προστασία της υγείας ή των ηθών, για την προστασία της φήμης ή των δικαιωμάτων των άλλων, για παρεμπόδιση αποκάλυψης πληροφοριών που λαμβάνονται υπό εχεμύθεια, ή για διατήρηση της αρχής και αντικειμενικότητας των δικαστών.

3. Τα Μέρη αναλαμβάνουν να εξασφαλίσουν ότι τα συμφέροντα των προσώπων που χρησιμοποιούν περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες αντιπροσωπεύονται ή λαμβάνονται υπόψη σε οργανισμούς που δυνατό να εγκαθιδρυθούν σύμφωνα με το νόμο με ευθύνη για εγγύηση της ελευθερίας και πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης.

Άρθρο 12

Πολιτιστικές εκδηλώσεις και διευκολύνσεις

1. Αναφορικά με πολιτιστικές εκδηλώσεις και διευκολύνσεις - ειδικότερα βιβλιοθήκες, βιβλιοθήκες συσκευών video, πολιτιστικά κέντρα, μουσεία, αρχεία, ακαδημίες, θέατρο και κινηματογράφους, καθώς επίσης και λογοτεχνικά έργα και κινηματογραφικές παραγωγές, τοπικά ιδιώματα πολιτιστικής έκφρασης, γιορτές και τις πολιτιστικές βιομηχανίες, συμπεριλαμβανομένης μεταξύ άλλων της χρησιμοποίησης νέων τεχνολογιών - τα Μέρη υποχρεούνται, εντός της περιοχής στην οποία χρησιμοποιούνται τέτοιες γλώσσες και στην έκταση που οι δημόσιες αρχές είναι αρμόδιες, έχουν εξουσία ή παίζουν κάποιο ρόλο, στον τομέα αυτό, να:

α. ενθαρρύνουν τύπους έκφρασης και πρωτοβουλίας καθορισμένους για περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες και υποβοηθούν τα διάφορα μέσα πρόσβασης σε έργα που παράγονται στις γλώσσες αυτές·

β. υποβοηθούν τα διάφορα μέσα πρόσβασης σε άλλες γλώσσες σε έργα που παράγονται σε περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες βοηθώντας και προωθώντας

δραστηριότητες μετάφρασης, παροχής ήχου, μετά-συγχρονισμού και παροχής υποτίτλων·

γ. υποβοηθούν την πρόσβαση σε περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες σε έργα που παράγονται σε άλλες γλώσσες βοηθώντας και προωθώντας δραστηριότητες μετάφρασης, παροχής ήχου, μετά-συγχρονισμού και παροχής υποτίτλων·

δ. εξασφαλίζουν το ότι οι οργανισμοί που είναι υπεύθυνοι για τη διοργάνωση ή υποστήριξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων διαφόρων ειδών παρέχουν το κατάλληλο χρήσιμο για ενσωμάτωση και γνώση της χρησιμοποίησης περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών και πολιτισμών στις επιχειρήσεις τις οποίες ξεκινούν ή για τις οποίες παρέχουν υποστήριξη·

ε. προωθούν μέτρα για εξασφάλιση του ότι οι οργανισμοί που είναι υπεύθυνοι για τη διοργάνωση ή υποστήριξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων έχουν στη διάθεση τους προσωπικό που κατέχει πλήρως τη σχετική περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα, καθώς επίσης και για τη(ις) γλώσσα(ες) του υπόλοιπου πληθυσμού·

στ. ενθαρρύνουν άμεση συμμετοχή με αντιπρόσωπους των προσώπων που χρησιμοποιούν μια δεδομένη περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα παρέχοντας διευκολύνσεις και σχεδιάζοντας πολιτιστικές δραστηριότητες·

ζ. ενθαρρύνουν και/ή διευκολύνουν τη δημιουργία ενός οργανισμού ή οργανισμών υπεύθυνων για συλλογή, τήρηση αντιγράφου και παρουσίαση ή δημοσίευση έργων που παράγονται σε περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες·

η. αν είναι αναγκαίο, δημιουργούν και/ή προωθούν και χρηματοδοτούν μετάφραση και υπηρεσίες έρευνας ορολογίας, ιδιαίτερα με προοπτική τη διατήρηση και ανάπτυξη κατάλληλης διοικητικής, εμπορικής, οικονομικής, κοινωνικής, τεχνικής ή νομικής ορολογίας σε κάθε περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα.

2. Αναφορικά με περιοχές άλλες από αυτές στις οποίες χρησιμοποιούνται παραδοσιακά οι περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες τα Μέρη αναλαμβάνουν, αν ο αριθμός των προσώπων που χρησιμοποιούν μια περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα το δικαιολογεί, να επιτρέπουν, ενθαρρύνουν και/ή παρέχουν κατάλληλες πολιτιστικές δραστηριότητες και διευκολύνσεις σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο.

3. Τα Μέρη αναλαμβάνουν να προβαίνουν σε κατάλληλη πρόνοια, ακολουθώντας την πολιτιστική πολιτική τους στο εξωτερικό, για περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες και τους πολιτισμούς τους οποίους αυτές αντανακλούν.

Άρθρο 13

Οικονομική και κοινωνική ζωή

1. Αναφορικά με οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες, τα Μέρη αναλαμβάνουν, εντός όλης της χώρας, να:

α. εξαλείψουν από τη νομοθεσία τους, οποιοδήποτε πρόνοια που απαγορεύει ή περιορίζει χωρίς εύλογες αιτίες, τη χρησιμοποίηση περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών σε έγγραφα σχετικά με οικονομική ή κοινωνική ζωή, ιδιαίτερα συμβόλαια εργοδότησης, και σε τεχνικά έγγραφα όπως οδηγίες για τη χρησιμοποίηση προϊόντων ή εγκαταστάσεων.

β. απαγορεύουν την παρεμβολή σε εσωτερικούς κανονισμούς εταιρειών και ιδιωτικών εγγράφων οποιωνδήποτε ρητρών που αποκλείουν ή περιορίζουν τη χρησιμοποίηση περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών, τουλάχιστο μεταξύ προσώπων που χρησιμοποιούν την ίδια γλώσσα.

γ. αντιτίθενται σε μεθόδους σχεδιασμένες για αποθάρρυνση της χρησιμοποίησης περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών σε σχέση με οικονομικές ή κοινωνικές δραστηριότητες.

δ. διευκολύνουν και/ή ενθαρρύνουν τη χρησιμοποίηση περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών με μέσο άλλα από αυτά που ορίζονται στις πιο πάνω παραγράφους.

2. Αναφορικά με οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες, τα Μέρη υποχρεούνται, σε όση έκταση οι δημόσιες αρχές είναι αρμόδιες, εντός της περιοχής στην οποία χρησιμοποιούνται οι περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες, και σε όση έκταση αυτό είναι εύλογο δυνατό να:

α. περιλαμβάνουν στους οικονομικούς και τραπεζικούς κανονισμούς πρόνοιες

που επιτρέπουν, με μέσα διαδικασιών εναρμονισμένων με την εμπορική πρακτική, τη χρησιμοποίηση περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών στη σύνταξη διαταγών πληρωμής (επιταγών, σχεδίων κλπ) ή άλλων οικονομικών εγγράφων, ή, όπου είναι κατάλληλο, εξασφαλίζουν την εφαρμογή τέτοιων προνοιών·

β. στους οικονομικούς και κοινωνικούς τομείς που βρίσκονται άμεσα υπό τον έλεγχο τους (δημόσιος τομέας), διοργανώνουν δραστηριότητες για προώθηση της χρησιμοποίησης περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών·

γ. διασφαλίζουν ότι διευκολύνσεις κοινωνικής μέριμνας όπως νοσοκομεία, οίκοι ευγηρίας και πανδοχεία προσφέρουν τη δυνατότητα υποδοχής και περίθαλψης, στη γλώσσα τους, προσώπων που χρησιμοποιούν περιφερειακή ή μειονοτική γλώσσα, που χρειάζονται μέριμνα λόγω ασθενείας, μεγάλης ηλικίας ή για άλλους λόγους·

δ. διασφαλίζουν με κατάλληλα μέσα ότι οδηγίες ασφάλειας είναι επίσης προσίτες σε περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες·

ε. διευθετούν έτσι ώστε οι πληροφορίες που παρέχονται από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές σχετικά με τα δικαιώματα των κατονομαζών να καθίστανται διαθέσιμες σε περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες.

Άρθρο 14

Δισυνοριακές ανταλλαγές

Τα Μέρη αναλαμβάνουν:

α. να εφαρμόζουν υφιστάμενες διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες οι οποίες τα δεσμεύουν με τα Κράτη όπου χρησιμοποιείται η ίδια γλώσσα σε πανομοιότυπο ή παρόμοιο τύπο, ή αν είναι αναγκαίο να ζητηθεί η σύναψη τέτοιων συμφωνιών, κατά τρόπο ώστε να προωθούνται οι δεσμοί μεταξύ των προσώπων που χρησιμοποιούν την ίδια γλώσσα στα σχετικά Κράτη στους τομείς του πολιτισμού, της εκπαίδευσης, της πληροφόρησης, της επαγγελματικής εκπαίδευσης και μόνιμης εκπαίδευσης·

β. προς όφελος των περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών, να διευκολύνουν και προωθούν συνεργασία διά μέσου συνόρων, ιδιαίτερα μεταξύ περιφερειακών ή

τοπικών αρχών στην περιοχή των οποίων η ίδια γλώσσα χρησιμοποιείται σε ονομασιότυπο ή παρόμοιο τύπο.

ΜΕΡΟΣ IV ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ

Άρθρο 15 Περιοδικές Εκθέσεις

1. Τα Μέρη παρουσιάζουν περιοδικά στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, σε τύπο που θα καθορισθεί από την Επιτροπή Υπουργών, έκθεση επί της πολιτικής τους που ακολουθείται σύμφωνα με το Μέρος II του Χάρτη αυτού και επί των μέτρων που λαμβάνονται σε εφαρμογή των διατάξεων του Μέρους III τις οποίες έχουν αποδεχθεί. Η πρώτη έκθεση παρουσιάζεται εντός του έτους που ακολουθεί τη θέση σε ισχύ του Χάρτη αναφορικό με το σχετικό Μέρος, οι άλλες εκθέσεις σε τριετή διαλείμματα μετά την πρώτη έκθεση.

2. Τα Μέρη καθιστούν τις εκθέσεις τους δημόσιες.

Άρθρο 16 Εξέταση των εκθέσεων

1. Οι εκθέσεις που παρουσιάζονται στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης βάσει του Άρθρου 15 εξετάζονται από επιτροπή ειδικών που συγκροτείται σύμφωνα με το Άρθρο 17.

2. Οργανισμοί ή σύνδεσμοι που ιδρύονται νόμιμα σε Μέρος δύνανται να ελκύσουν την προσοχή της επιτροπής των ειδικών σε θέματα σχετικό με τις υποχρεώσεις τις οποίες το Μέρος αυτό αναλαμβάνει βάσει του Μέρους III του Χάρτη αυτού. Αφού συμβουλευθεί το Μέρος αυτό, η επιτροπή των εμπειρογνημών δύνανται να λάβει υπόψη τις πληροφορίες αυτές κατά την προετοιμασία της έκθεσης που καθορίζεται στην παράγραφο 3 πιο κάτω. Αυτοί οι οργανισμοί ή σύνδεσμοι δύνανται περαιτέρω να υποβάλλουν καταστάσεις αναφορικά με την πολιτική που ακολουθείται από ένα Μέρος σύμφωνα με το Μέρος II.

3. Με βάση τις εκθέσεις που καθορίζονται στην παράγραφο 1 και των πληροφοριών που αναφέρονται στην παράγραφο 2, η επιτροπή των εμπειρογνομόνων ετοιμάζει έκθεση για την Επιτροπή Υπουργών. Η έκθεση αυτή συνοδεύεται από τα σχόλια τα οποία τα Μέρη έχουν κληθεί να κάνουν και δύναται να δημοσιευτεί από την Επιτροπή Υπουργών.

4. Η έκθεση που καθορίζεται στην παράγραφο 3 περιέχει ειδικότερα τις προτάσεις της επιτροπής εμπειρογνομόνων στην Επιτροπή Υπουργών για την προετοιμασία συστάσεων του δεύτερου οργάνου για ένα ή περισσότερα Μέρη όπως δυνατό να ζητηθεί.

5. Ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης συντάσσει μία διετή λεπτομερειακή έκθεση στην Κοινοβουλευτική Σύνοδο για την εφαρμογή του Χάρτη.

Άρθρο 17

Επιτροπή Εμπειρογνομόνων

1. Η επιτροπή εμπειρογνομόνων αποτελείται από ένα μέλος για κάθε Μέρος, που διορίζεται από την Επιτροπή Υπουργών από κατάλογο ιδιωτών ύψιστης ακεραιότητας και αναγνωρισμένης αρμοδιότητας στα θέματα τα οποία τυγχάνουν διαπραγμάτευσης στο Χάρτη οι οποίοι κατονομάζονται από το σχετικό Μέρος.

2. Μέλη της επιτροπής διορίζονται για περίοδο έξι ετών και έχουν δικαίωμα επαναδιορισμού. Μέλος που αδυνατεί να συμπληρώσει την περίοδο υπηρεσίας αντικαθίσταται σύμφωνα με τη διαδικασία που εκτίθεται στην παράγραφο 1, και το μέλος που αντικαθιστά συμπληρώνει την περίοδο υπηρεσίας του προκατόχου του.

3. Η επιτροπή εμπειρογνομόνων υιοθετεί κανόνες διαδικασίας. Οι γραμματειακές της υπηρεσίες παρέχονται από το Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

ΜΕΡΟΣ V
ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 18

Ο Χάρτης αυτός είναι ανοικτός για υπογραφή από τα μέλη Κράτη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Υπόκειται σε επικύρωση, αποδοχή ή έγκριση. Έγγραφα επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης κατατίθενται στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Άρθρο 19

1. Ο Χάρτης αυτός τίθεται σε ισχύ την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την εκπνοή της περιόδου των τριών μηνών μετά την ημερομηνία κατά την οποία πέντε μέλη Κράτη του Συμβουλίου Υπουργών έχουν εκφράσει τη συναίνεσή τους να δεσμευτούν από το Χάρτη σύμφωνα με τις διατάξεις του Άρθρου 18.
2. Αναφορικά με οποιοδήποτε μέλος Κράτος το οποίο μεταγενέστερα εκφράζει τη συναίνεσή του να δεσμευτεί από αυτόν, ο Χάρτης τίθεται σε ισχύ την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την εκπνοή της περιόδου των τριών μηνών μετά την ημερομηνία κατάθεσης του εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης.

Άρθρο 20

1. Μετά την έναρξη ισχύος του Χάρτη αυτού η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης δύναται να καλέσει οποιοδήποτε Κράτος το οποίο δεν είναι μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης να προσχωρήσει στο Χάρτη.
2. Αναφορικά με οποιοδήποτε Κράτος που προσχωρεί, ο Χάρτης τίθεται σε ισχύ την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την εκπνοή της περιόδου των τριών μηνών μετά την ημερομηνία κατάθεσης του εγγράφου προσχώρησης στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Άρθρο 21

1. Οποιοδήποτε Κράτος δύναται, κατά το χρόνο υπογραφής ή κατά την κατάθεση του εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης, να δηλώσει σε μία ή περισσότερες επιφυλάξεις στις παραγράφους 2 έως 5 του Άρθρου 7 του Χάρτη. Καμία άλλη επιφύλαξη δεν είναι δυνατό να δηλωθεί.

2. Οποιοδήποτε Συμβαλλόμενο Κράτος το οποίο έχει δηλώσει επιφύλαξη βάσει της προηγούμενης παραγράφου δύναται να την αποσύρει ολικά ή μερικά διαμέσου ειδοποίησης απευθυνόμενης προς το Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η απόσυρση τίθεται σε ισχύ κατά την ημερομηνία λήψης τέτοιας ειδοποίησης από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 22

1. Οποιοδήποτε Μέρος δύναται οποτεδήποτε να καταγγείλει το Χάρτη αυτό διαμέσου ειδοποίησης απευθυνόμενης στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

2. Τέτοια καταγγελία τίθεται σε ισχύ την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την εκπνοή περιόδου έξι μηνών μετά την ημερομηνία λήψης της ειδοποίησης από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 23

Ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης ειδοποιεί τα μέλη Κράτη του Συμβουλίου και οποιοδήποτε Κράτος το οποίο έχει προσχωρήσει στο Χάρτη αυτό για:

α. οποιοδήποτε υπογραφή·

β. την κατάθεση οποιουδήποτε εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης·

γ. οποιαδήποτε ημερομηνία θέσης σε ισχύ του Χάρτη αυτού σύμφωνα με τα Άρθρα 19 και 20·

δ. οποιαδήποτε ειδοποίηση η οποία λήφθηκε σε εφαρμογή των διατάξεων του Άρθρου 3, παράγραφος 2.

ε. οποιαδήποτε άλλη ενέργεια, ειδοποίηση ή επικοινωνία σχετική με το Χάρτη αυτό.